

ZALA MEGYE TELEPÜLÉSEINEK KÖNYVTÁRI ELLÁTÁSA 2011-BEN

Bevezető

A zalai könyvtárak statisztikai adatszolgáltatását az elmúlt évekhez hasonlóan a Deák Ferenc Megyei Könyvtár koordinálta, illetve ellátta a megyei feldolgozó-központi feladatokat, miután minden könyvtár rögzítette az adatait a Nemzeti Erőforrás Minisztérium kulturális statisztikai rendszerének webes adatkitöltő felületén.

Az alábbiakban összefoglaljuk, milyen tendenciák jellemzőek a megyei könyvtári ellátásra. A zalai könyvtárak legfontosabb adatait idén is megjelentettük a „Zala megye településeinek könyvtári ellátása” (TEKE) című kiadványunkban.

A zalai könyvtárak száma, funkciója

2011-ben az adatszolgáltató könyvtárak száma eggyel növekedett, mivel a Zalaszentgrót városból kivált Tekenye községben szolgáltatóhely létesült; így összesen 278 könyvtár szolgáltatott statisztikai adatokat. Ebből funkciója alapján 1 megyei, 10 városi, 2 városrészi, 13 községi nyilvános könyvtár, 233 ellátott községi szolgáltatóhely, továbbá 5 egészségügyi-, és 8 egyéb szakkönyvtár, 4 felsőoktatási, 2 egyéb könyvtár.

Pacsa könyvtára funkciója szerint városi könyvtár, ugyanakkor 2011-ben mozgókönyvtári szolgáltatást rendelt meg a megyei könyvtártól, ebből az következik, hogy a megyében összesen 234 könyvtár működött ellátott szolgáltató helyként, 1 városban és 233 községben.

Adatszolgáltató könyvtárak funkciója	2011.
Megyei könyvtár	1
Városi könyvtár	10
Városrészi könyvtár	2
Községi nyilvános könyvtár	13
Községi szolgáltató hely	233
Települési könyvtárak összesen	259
Egészségügyi szakkönyvtár	5
Egyéb szakkönyvtár	8
Felsőoktatási könyvtár	4
Egyéb könyvtár	2
Összesen	278

A települési könyvtárak működtetési formái

Zalaegerszeg kivételével a fenntartó önkormányzatok egy-egy könyvtárat működtettek. A megyeszékhelyen ugyanakkor a Deák Ferenc Megyei Könyvtár mellett egy városi (József Attila Városi Könyvtár) és 2 városrészi könyvtár (Apáczai ÁMK Könyvtára, Izsák ÁMK Könyvtára) látott el települési könyvtári feladatokat.

A községek többségében a helyi önkormányzat a könyvtári szolgáltatást a lakosság számára elsősorban könyvtári szolgáltatás megrendelésével biztosította. A

MŰHELY

falvak könyvtári ellátásának megvalósulását a központi ellátási formák (mozgókönyvtári ellátás, illetve az ellátórendszer) és a hálózatgondozói tevékenység összekapcsolása segítette. Az év folyamán továbbra is egy községi könyvtár (Belezna) működése szünetelt.

Két kicsi zalai településen nem volt könyvtári szolgáltatás (Iborfia, Sénye).

2011 végén 4 városi könyvtárnak és 1 községi nyilvános könyvtárnak összesen 16 fiókkönyvtára volt: Keszthelyen 1, Lentiben 4, Nagykanizsán 6, Zalaegerszegen 4, Kehidakustányban 1 fiókkönyvtár működött.

Zala megye 245 községe közül 2011-ben már csak 6 önállóan szerzeményező nyilvános községi könyvtár működött, 6 nyilvános községi könyvtár ellátórendszeri szolgáltatást vett igénybe, a legtöbb (233) település a mozgókönyvtári ellátást választotta.

Ellátórendszer esetében a községi önkormányzatokat terhelte a szolgáltatás és a dokumentum-beszerzés költsége: 4 település a keszthelyi Fejér György Városi Könyvtártól, 2 település a nagykanizsai Halis István Városi Könyvtártól rendelte meg a szolgáltatásnak ezt a formáját.

Mozgókönyvtári ellátás esetén a szolgáltatás a többcélú kistérségi társulások által lehívott normatív támogatásból valósult meg. 2011-ben 234 település rendelte meg a mozgókönyvtári ellátást a különböző ellátó könyvtáraktól, tehát ez az ellátási forma jellemző a zalai településekre 90%-ára, ahol a megye népességének 36%-a él.

A szolgáltató helyek nagy száma indokolja, hogy a Deák Ferenc Megyei Könyvtár mellett további 6 városi könyvtár is bekapcsolódik az ellátásukba: a megyei könyvtár 30 község és 1 városi könyvtár (Pacsa) számára biztosított mozgókönyvtári ellátást. A keszthelyi Fejér György Városi Könyvtár 30, a hévízi Gróf I. Festetics György Művelődési Központ Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény 5, a Városi Könyvtár Lenti 50, a nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár 42, a letenyei Fáklya Művelődési Ház és Könyvtár 26, a József Attila Városi Könyvtár 50 községi szolgáltató hely anyaintézménye volt 2011-ben. Az elmúlt évhez képest a Halis István Városi Könyvtár (Zalaszentbalázs), a Fejér György Városi Könyvtár (Tekenye) a megyei könyvtár (Pacsa) ellátott szolgáltató helyeinek száma eggyel, a Fáklya Művelődési Ház és Könyvtár (Molnári, Semjénháza) ellátott szolgáltató helyeinek száma kettővel emelkedett.

Az alábbi táblázatban összegeztük, hogy a Deák Ferenc Megyei Könyvtár, illetve a hat városi könyvtár milyen arányban vettek rész más települések ellátásában.

Szolgáltató könyvtár	Mozgókönyvtári szolgáltatás	Ellátórendszeri szolgáltatás	Önálló nyilvános könyvtár (hálózatgondozás)	Ellátott települések összesen
Fejér György Városi Könyvtár, Keszthely	30	4	3	37
Városi Könyvtár, Lenti	50			50
Halis István Városi Könyvtár, Nagykanizsa	42	2	1	45
József Attila Városi Könyvtár, Zalaegerszeg	50			50
Deák Ferenc Megyei Könyvtár	31		1	31
Fáklya Műv. Közp. és Könyvtár, Letenye	26			26
Festetics Műv. Közp. és Könyvtár, Hévíz	5		1	6
Összesen	234	6	6	246

Az ellátó könyvtárak rendszeresen felkeresték az ellátott településeket, az ellátási formától függően a nagykanizsai városi könyvtár hetente, a hévízi városi könyvtár havonta, a többi szolgáltató ennél ritkábban látogatta a településeket.

A mozgókönyvtári normatíva 800.000 Ft keretösszege 2011-ben, a statisztikai adatszolgáltatás szerint a megyében az alábbiak szerint került felhasználásra: 15%-a könyvtári dokumentum-beszerzésre, 37%-a személyi kiadásokra, 27%-a informatikai eszközökre, épületfenntartásra, illetve felújításra, 21 %-a egyéb kiadásokra (feldolgozás, katalógus, szállítás, kommunikáció, stb.) fordítódott.

2011 végén már csak 27 könyvtár szerepelt a nyilvános könyvtárak jegyzékén, köztük egy megyei, 11 városi, 11 községi, egy felsőoktatási és 3 szakkönyvtár.

Az év folyamán folytatódott a könyvtárak működését vizsgáló szakfelügyeleti vizsgálatok, amelyeket 2012. február végéig kell lezárni: az év folyamán 2 nyilvános könyvtár és 7 szolgáltatóhely vizsgálatára került sor.

Alapterület, nyitva tartás

Az önkormányzati könyvtárak összes alapterületének nagysága 2011 végén 24 345 m² volt.

Az év során már nagy jelentőségű változások zajlottak a megyei könyvtárban: csaknem két évtizedes „különélés” után visszaköltözött az épületbe a könyvkötő-és restaurátorműhely, nem sokkal később pedig az épületbe telepítette a fenntartó a Zala Megyei Pedagógiai Intézet dr. Kovács Lajos Szakkönyvtárát. Az épületen belüli átrendezések jelentősen csökkentették az elhelyezési és szolgáltató kapacitást, raktár- és olvasótermeket kellett átépíteni a zavartalan működéshez.

A könyvtárak átlagosan hetente 3 napot és 11 órát voltak nyitva. A városi ellátást biztosító könyvtárak közül 5 napos nyitva tartása volt a keszthelyi, lenti, zalalövői, pacsai könyvtáraknak, valamint Zalaegerszegen az Apáczai ÁMK és az Izsák ÁMK könyvtárának. A többi városi könyvtár és a megyei könyvtár 6 napon volt nyitva.

A nyilvános községi könyvtárak közül a legmagasabb nyitva tartása Sármelléknek volt, hetente 6 napon 35 órában állt a használók rendelkezésére. A legtöbb községi könyvtár hetente 5 napot tartott nyitva, ugyanakkor nagyon alacsony volt a nyitva tartás 3 településen: Túrje 2 nap 4 órát, Zalaszentő 3 nap 3 órát, Kehidakustány 3 nap 6 órát volt nyitva hetente.

A mozgókönyvtári szolgáltató helyek számára a költségvetési törvényben meghatározták a minimum kötelező heti nyitva tartási időt, amely szerint az 1500 fő vagy az alatti lakosságszámú települések esetén hetente legalább két napon, összesen minimum hat órással, 1500 fő feletti települések esetén hetente legalább négy napon, összesen minimum tizenkét órással nyitva tartást kellett biztosítani.

A megyében 1500 főt meghaladó lakosságszámú, mozgókönyvtári szolgáltatást igénylő település volt Pacsa város, valamint Becsehely és Zalakomár község, ahol teljesült a kötelező előírás: heti 5 napon voltak nyitva, Pacsán 25, Zalakomárban 40, Becsehelyen 12 órában.

Az 1500 fő alatti lakosságszámú településeknek több mint a fele (119) a kötelező minimum 6 órással nyitva tartást teljesítette. Ennél többet volt nyitva 112 szolgáltatóhely: 7-10 órát 61, 11-20 órát 42, 24-30 órát 5, 38-40 órát 4 (Becsvölgye, Milejszeg, Páka, Szilvágy).

Nem volt nyitva egész évben a beleznai községi könyvtár (működése szünetelt) és a lantikápolnai fiókkönyvtár (személyzet hiánya).

Ideiglenesen zárva tartott február második felében a lenti városi könyvtár, mivel az épületét a „Városközpont funkcióbővítő megújítása Lentiben” című projekt keretében felújítják, így ideiglenesen a helyi zeneiskola épületében (Templom tér 11.) kapott elhelyezést.

A hévízi könyvtár május második felében volt zárva, mivel új épületben kapott elhelyezést. A megnyitóra június 3-án az ünnepi könyvhét keretében került sor. A nyári időszakban ideiglenesen zárva tartott néhány hétig a megyei könyvtár, a József Attila Városi Könyvtár, a Fejér György Városi Könyvtár, a zalakarosi városi könyvtár, a zalaegerszegi Izsák ÁMK könyvtára (a karbantartási munkák elvégzése, illetve szabadságolás miatt).

A teljes körű állományellenőrzés miatt októberben a zalaegerszegi Izsák ÁMK Könyvtár ismét nem tudta fogadni az olvasókat egy hónapig.

Informatikai ellátottság

A könyvtárak számítógépes ellátottsága egyre javul. 808 számítógép áll a használók rendelkezésére 777 db internet elérhetőséggel. Nem vehetnek igénybe számítógépes szolgáltatást a használók 33 könyvtárban, köztük 3 nyilvános községi könyvtárban (Sármellék, Túrje, Belezna). 10 szolgáltatóhelyen van ugyan számítógép, de internet elérés nem biztosított.

A legtöbb használói számítógépe a Halis István Városi Könyvtárnak (62 db), a Deák Ferenc Megyei Könyvtárnak (21 db) és a József Attila Városi Könyvtárnak (20 db) van.

A megyei és városi könyvtárak rendelkeznek saját honlappal, a községek közül Cserszegtomaj és Gelse könyvtárainak, valamint Batyk szolgáltató helyeknek van saját egyszerű struktúrájú weboldala. A mozgókönyvtári ellátást biztosító könyvtárak többsége a honlapján a szolgáltató helyekről is közöl információkat.

A TÁMOP-3.2.4-08/1 pályázat lehetővé tette, hogy a nagyobb könyvtárak megújítsák honlapjaikat. A nagykanizsai városi könyvtár kezelte a Nagykanizsai Kistérség Adatbáziskezelő Rendszerét (<http://www.nagykar.hu/>), a Deák Ferenc Megyei Könyvtár a Zalai Tudástár adatbázis rendszert (<http://tudastar.dfmk.hu/tudastar>).

Zalában a könyvtárak többsége a Textlib integrált rendszert használta, fejlesztette. A Deák Ferenc Megyei Könyvtárban, valamint a keszthelyi, lenti, nagykanizsai, zalaegerszegi városi könyvtárakban elkezdődött a szolgáltatóhelyek állományának retrospektív feldolgozása és a számítógépes kölcsönzés előkészítése. A hévízi könyvtár a SZIRÉN programot használja a kistérségi állomány nyilvántartására.

Pályázatok

Az elmúlt évben a legjelentősebb pályázati források európai uniós projektek voltak: 2010. július 1-jén indult el a TÁMOP-3.2.4/08/1 „Tudásdepó-Expressz” – A könyvtári hálózat nem formális és informális képzési szerepének erősítése az élethosszig tartó tanulás érdekében pályázat 77.044.830 forint támogatással, amely 2012. február 28-án zárul. A megvalósítás során konzorcium formában városi könyvtárak (Keszthely, Lenti, Letenye, Nagykanizsa, Zalaegerszeg) és a Zala Megyei Kórház Egészségügyi Szakkönyvtára dolgoztak együtt. A projektben együttműködtek a könyvtárak községi önkormányzatokkal, kistérségi társulásokkal és iskolákkal is. A projekt lehetővé tette a honlapunk, elektronikus katalógusunk, adatbázisaink fejlesztését, olvasásnépszerűsítő programok, képzések szervezését.

MŰHELY

Ugyanezen kódszámú pályázaton "Engedjü(n)k hát olvasni!" címmel a zalaszentgróti Városi Művelődési Központ könyvtára konzorciumi partnerével - a sármelléki Általános Művelődési Központ, Könyvtárral együtt - 56 817 650 Ft-ot nyert el, amelyből olvasásnépszerűsítő programok megvalósítására, a TEXTLIB integrált könyvtári rendszer bevezetésére, valamint a könyvtár saját honlapjának (www.szentgrotkonyvtar.hu) elkészítésére került sor.

Zalakaros, Gelse könyvtári konzorciumi partnereként vettek részt a Zala Megyei Önkormányzat Pedagógiai Intézete, Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottsága TÁMOP 3.2.4-08/1 kódszámú pályázatában, így pályázati forrásból rendezvényeket, használói tanfolyamokat szerveztek, fejlesztették elektronikus katalógusukat.

Jelentős – 18.288.201 Ft - uniós támogatásban részesült a lenti könyvtár, a „Nyitott könyvtár – ablak a világra: iskolabarát könyvtári szolgáltatások és tevékenységek a Városi Könyvtár Lentiben” TÁMOP-3.2.11/10-102010-0199.

A Nemzeti Kulturális Alaptól az alábbi támogatásokat nyerték el a zalai könyvtárak 2011-ben (néhány program zárására 2012-ben kerül sor):

Deák Ferenc Megyei Könyvtár	Zalaegerszeg	A Zala Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetek könyvtári letéti rendszerű állománybővítésére	250.000 Ft
Deák Ferenc Megyei Könyvtár	Zalaegerszeg	Könyvtárak összefogása a társadalomért – Könyvtári rendezvények lebonyolítására Zala megyében	1.996.890 Ft
Deák Ferenc Megyei Könyvtár	Zalaegerszeg	Irodalmi rendezvények lebonyolítására Zala megyében - a Márai-program értékei címmel	1.457.450 Ft
Deák Ferenc Megyei Könyvtár	Zalaegerszeg	A Magyar Paizs 1915, 1916, 1917. évfolyamainak, ill. a Zalai Összetartás 1944., 1945. évfolyamainak restaurálására	63.700 Ft
Deák Ferenc Megyei Könyvtár	Zalaegerszeg	Könyvtári dokumentumok kötésére, újrakötésére Zala megyében	203.700 Ft
Gróf I. Festetics György Művelődési Központ, Városi Könyvtár És Muzeális Gyűjtemény	Hévíz	A könyvtár eszközfejlesztésére	2.000.000 Ft
Vállus Község Önkormányzata	Vállus	A könyvtár eszközfejlesztésére	672.317 Ft
Apáczai Csere János Általános Művelődési Központ	Zalaegerszeg	A minősített könyvtári cím és a könyvtári minőségi díj megszerzéséhez szükséges felkészülésre	301.074 Ft
Művelődési Ház és Könyvtár, Vonyarcvashegy	Vonyarcvashegy	A könyvtár szolgáltatásait népszerűsítő tájékoztató anyag kiadására	100.000 Ft

A keszthelyi városi könyvtár a Zala Megyei Önkormányzat Zöld Zala pályázatán 400.000 Ft támogatást kapott.

Ezekon kívül kisebb pályázati támogatásokat nyertek el a könyvtárak, köztük a letenyei Könyvtárpártoló Alapítvány működési pályázatából a Fáklya Művelődési Ház és Könyvtárban kiállítási paravánt és informatikai eszközöket vásároltak. A zalaegerszegi József Attila Városi Könyvtár városi pályázati támogatásokban is részesült, amelyből elsősorban rendezvényeket szerveztek.

A könyvtárak érdekeltségnövelő támogatására a 2010. év dokumentum beszerzések alapján a megye 20 önkormányzata 9.960 ezer forint támogatást nyert el.

Állományadatok

2011-ben a megye önkormányzati könyvtáraiban 1.981.697 db-os dokumentumállomány, 2781 féle kurrens folyóirat állt a használók rendelkezésére. A dokumentumgyarapodás mértéke tovább csökkent. Az év folyamán összesen 38.743 db-bal gyarapodott a könyvtárak állománya, 69.360 eFt értékben. Ez 2.729 db-al (11.019 eFt értékben) kevesebb, mint a 2010. évi gyarapodás volt. A leltározott dokumentumok átlagára 1.790 Ft volt.

Nem gyarapodott az állomány Belezna községi könyvtárban és a Halis István Városi Könyvtár ellátásába tartozó 42 szolgáltatóhelyen (szolgáltatási formájuk – teljes körű könyvtári szolgáltatás - alapján nem gyarapítják a községek állományát; a mozgókönyvtári támogatásból vásárolt dokumentumok a városi könyvtár állományába kerültek és a heti szállítás során olvasói használatra adták át a településeknek).

A kurrens időszaki kiadványok (példányok) száma 162 db-bal volt kevesebb, mit tavaly. A községi nyilvános könyvtárak közül 5 településen nem volt kurrens folyóirat előfizetés (Belezna, Kehidakustány, Murakeresztúr, Söjtör, Zalaszentő). A szolgáltató helyek közül 65 településen (a nagykanizsai és letenyei városi könyvtárak által ellátott helyeken) nem fizettek elő időszaki kiadványokra.

Több könyvtárban (pl. a hévízi városi könyvtárban, az Izsák ÁMK Könyvtárban) volt teljes körű állományellenőrzés. A szolgáltató helyeken a munkát az ellátókönyvtár munkatársai végezték el.

Könyvtárhasználat

A könyvtárhasználati adatok megyei szinten csak kis mértékben változtak: a regisztrált könyvtárhasználók száma közel ötezer fővel emelkedett, 2011 végén a könyvtárak 51.519 fő beiratkozását regisztrálták. A községekben a regisztráltak száma alig változott, az emelkedés a városok könyvtáraiban észlelhető. A személyes látogatások száma ugyanakkor nem módosult lényegesen, összesen 673.651 alkalommal keresték fel személyesen az olvasók a könyvtárakat. Az internet használat jelentősen csökkent, megyei szinten több mint hétezerrel kevesebb, mint az elmúlt évben volt (168.815 alkalom). A községekben ötezer fővel kevesebben vették igénybe ezt a szolgáltatást, mint 2010-ben, a városok közül Lentiben volt a legnagyobb mértékű (közel háromezer), ugyanakkor Keszthelyen a városi könyvtárat ezerrel többen keresték fel internetezés céljából.

A távhasználatok száma tovább emelkedett: 2011-ben a mérések szerint 1.077.033 volt, ebből 35.070-en telefonon, faxon illetve e-mailben, 1.041.963-en a könyvtári OPAC-okat és honlapokat használták.

A kölcsönzött kötetek száma a megye települési könyvtáraiban összesen 891.914 volt, és 615.264 db dokumentumot vettek kézbe helyben az olvasók. Az előző évi adatokhoz képest megyei szinten a kölcsönzések száma csökkent, a helyben használatok száma emelkedett.

Egy regisztrált olvasó átlagosan 16 alkalommal kereste fel a könyvtárát az év során, 4 alkalommal internetezett, 21 dokumentumot kölcsönzött és 15 dokumentumot használt helyben.

A 14 év alatti beiratkozott olvasók száma szintén emelkedett: 16.223 gyermekolvasót regisztráltak a zalai közkönyvtárakban. Az összes regisztrált olvasónak 31%-a volt 14 év alatti. A 14 év alattiak körében a személyes használatok száma több mint négyezerrel volt magasabb, mint a múlt évben, összesen 264.037 alkalmat regisztráltak a könyvtárak.

A kölcsönzött és helyben használt dokumentumok száma a 14 év alattiak körében kis csökkenést mutat, 279.028 db volt 2011-ben. A helyben használatok száma ugyanakkor 27%-al megemelkedett, 258.235 db volt. Elsősorban a nagyobb könyvtárakban használtak több dokumentumot helyben a gyerekek (Nagykanizsa, Zalaegerszeg, Keszthely). Egy beiratkozott gyermekolvasó átlagosan 17 db könyvet kölcsönzött ki, és 16 db-ot használt helyben.

2011-ben a zalai közkönyvtárakban összesen 84.522 referenzs kérdést regisztráltak, több mint hétezerrel kevesebbet, mint az elmúlt évben.

A könyvtárközi kölcsönzések igénybevétele az előző évhez képest csökkent. A zalai könyvtárakhoz beérkezett kérések száma több mint 1400 db-bal volt kevesebb; összesen 5772 kérés volt. A könyvtárközi szolgáltatást biztosító könyvtárak elsősorban az eredeti dokumentumot küldték el a kérő könyvtárnak (5.560 db-ot), nyomtatott formában 84-et, elektronikus formában 92-et juttattak el.

A zalai könyvtárakból elküldött kérések száma 2011-ben 7139 db volt, ami több mint négyezerrel kevesebb, mint tavaly volt. Az elküldött kérések közül 225 nem teljesült, a többit elsősorban eredeti formában megkapták a könyvtárak (6634-et), nyomtatott formában 80, elektronikus formában 200 kérés teljesítésére került sor.

Rendezvények

A zalai önkormányzati könyvtárakban 2011-ben összesen 2.577 rendezvényt tartottak, ebből 206 kiállítás volt. Ezekben a programokon összesen 142.872 résztvevőt regisztráltak. A 13 városi ellátást biztosító könyvtárban tartották a rendezvények 68%-át, összesen 1.767 alkalommal. A többi rendezvényre községi könyvtárakban (141) és a mozgókönyvtári szolgáltató helyeken (669) került sor. Az 519 órányi használó képzésen 9.401 fő vett részt.

Megemlékeztünk többek között a költészet napjáról, a népmese napjáról. A hagyományosan megrendezett ünnepi könyvhéten és a Zalai Gyermekkönyvhetek során számos rendezvényre került sor a megyében. Ez utóbbi rendezvénysorozatokhoz programfüzetet készítettünk. Az Internet Fiesta rendezvényein a számítógépes információszolgáltatásra és az elektronikus ügyintézés lehetőségére hívtuk fel a figyelmet.

A megyei összefogással megvalósuló rendezvények közül kiemelkedett az *őrszi könyvtári napok* programsorozata, amely a Nemzeti Kulturális Alap 1.996.800 forintos pályázati támogatásából valósult meg. 2011-ben a *Könyvtárak a tudásért* címmel került sor arra a programsorozatra, amelybe Zala megyéből szinte valamennyi városi könyvtár, több községi és iskolai könyvtár is bekapcsolódott. A koordinátori teendőket szokás szerint a Deák Ferenc Megyei Könyvtár látta el. Különösen jó volt a fogadtatása a *Könyves Vasárnap* programjainak. Összesen 26 településen 118 zalai program volt 7.271 fő részvételével.

A *TÁMOP-3.2.4-08/1-2009-0068* kódszámú pályázatból az év folyamán szintén számos rendezvényre került sor. A pályázatból a konzorciumi partnerekkel együtt 238 program valósult meg, több mint kilencezer résztvevővel. Rendkívül sok diákot

MŰHELY

mozgatott meg a nagykanizsai városi könyvtár Haliskola programja, amelyen ezer tanuló vett részt.



A Haliskola egyik programja a nagykanizsai városi könyvtárban



A Gönczi kiállítás megnyitója Nemesrádón

Gönczi Ferenc szülőfalujában, Nemesrádón a megyei könyvtár és a helyi önkormányzat összefogásával augusztus 27-én, a falunapon kiállítással előadással és vetélkedővel emlékeztek meg a néprajzkutatóról.

Novemberben a József Attila Városi Könyvtár Pais Emlékülést rendezett a város díszpolgára születésének 125. évfordulója alkalmából.

Elsősorban a TÁMOP pályázatból finanszírozták a megyei könyvtárban és a nagyobb városi könyvtárakban a könyvtárhasználók alapfokú internetoktatását, amelyeket a központi könyvtár mellett néhány szolgáltató helyen is megszerveztek. A tanfolyamok főleg időskorúak számára szerveződtek, de voltak középiskolások és általános iskolás gyerekek számára szervezett programok is.

A József Attila megyei versmondó versenyre Nagykanizsán került sor április 9-én.

Megegyei szintű Móra Ferenc könyvtári játékot szervezett a zalakárosi könyvtár. A megyei könyvtár az előző évek hagyományai szerint ismét meghirdette az „Irodalmi kalandozások” megyei levelezős játékát, valamint Gönczi Ferenc születésének 150. évfordulója alkalmából a *Barangolás Göcsejben és Hetésben* című vetélkedőt.¹

Különböző témában szerveződtek továbbképzések is (pl. az MKE Zala Megyei Szervezetének tavaszi továbbképzése, és a Zalai Gyermekkönyvtáros Műhely tavaszi és őszi továbbképzése). „Egy kattintás – hét könyvtár” címmel a Zalai Tudástár adatbázis rendszer bemutatására került sor a megyei könyvtárban június 6-án. A József Attila Városi Könyvtár a mozgókönyvtári ellátás témában szervezett szakmai napot október 6-án.

Részt vettek a szakalkalmazottak a megyében és az ország különböző pontján rendezett szakmai napokon, konferenciákon és a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Pécsen megrendezett vándorgyűlésén is.

Kiadványok

Kiadványt saját kiadásban csak a Deák Ferenc Megyei Könyvtár jelentetett meg 2011-ben. Kiadta a statisztikai táblázatokat tartalmazó „Zala megye könyvtári ellátása” című kiadványt, az *Olvasó Lurkó* című folyóiratot. Az elmúlt évekhez hasonlóan szerkesztette és megjelentette a könyvtári hálózat lapját, a *Zalai Könyvtári Levelező* két számát, amelynek írásai beszámolnak a megyében végzett munkáról. A lapot eljuttattuk valamennyi Zala megyei könyvtárhoz, így értesülhettek a megyei és országos szakmai programokról, a könyvtárakban folyó műhelymunkáról; a lapot a megyei könyvtár honlapján elektronikusan is elérhetővé tette.

A Zalai Gyermekkönyvtáros Műhely 2011-ben is megjelentette a *Gyermekkönyvtári információ* című internetes módszertani hírlevelet, amely a Deák Ferenc Megyei Könyvtár gyermekkönyvtárának honlapján érhető el.

A megyei könyvtárban az év elején a könyvkötészetet át kellett költöztetni a megyeházán biztosított helyiségből, mivel a Kormányhivatal igényt tartott rá. A költöztetésben az intézmény szinte valamennyi munkatársa részt vett. Az áthelyezés nagy szervezőmunkát és tetemes költséget jelentett. Nehézséget okozott továbbá, hogy nyugdíjazás miatt hónapokig csak egy könyvkötő végezte a munkát. Új munkatársat szeptembertől foglalkoztatott az intézmény.

2011-ben a kötések száma összesen 2.867 darab volt, ebből 2.553 darab volt a megyei könyvtár kiadványa. Öt városi könyvtár (Keszthely, Lenti, Letenye, Zalaegerszeg, Zalaszentgrót) valamint a Magyar Nemzetiségi Intézet Lendva (Szlovénia) és a Göcseji Múzeum vették igénybe a könyvkötészeti szolgáltatást.

¹ Lásd Fejesné Szabó Piroska írását lapunk 26. oldalán

Összesen 314 darab kiadványt költettek be, döntően vászonkötésbe. Az összes kiadványból 1.131 darab vászon és 1.736 darab puha kötésű volt.

A kötetés mellett számos dokumentum restaurálására került sor: folytatódott a *Magyar Paizs* című újság állományvédelme (1908–1910), amely elsősorban pályázati támogatásból készülhetett el. A Göcseji Múzeum számára kiállításokhoz könyveket és plakátokat restauráltunk. Elkezdődött továbbá *Fülöp István* (volt megyei könyvtárigazgató) hagyatékának portalanítása, száraztisztítása és rendszerezése is.

Munkaügyi létszámadatok

A 246 önkormányzati fenntartású könyvtárban (a szolgáltató helyekkel együtt) 369 fő dolgozott szakmai munkakörben, köztük 147-en rendelkeztek felsőfokú végzettséggel, 222-en középfokú végzettséggel. 104 fő teljes munkaidőben, 160-an részmunkaidőben, 103-an önkéntesként illetve megbízási díjasként, 2 fő vállalkozóként dolgozott.

A teljes munkaidős könyvtárosok többségét (94 fő) a városok könyvtáraiban alkalmazták. Kevésbé jellemző a részmunkaidős (15), a megbízási díjas, önkéntes (6), vagy a vállalkozói (3) foglalkoztatás.

Az intézményként működő községi könyvtárakban viszont leginkább részmunkaidőben foglalkoztatják a könyvtárosokat (10), teljes munkaidőben 6-an, megbízási díjasként 5-en dolgoznak.

A mozgókönyvtári szolgáltató helyeken általában 1-1 főt foglalkoztattak, 7 helyen 2 fő végezte a munkát. A legtöbben szintén részmunkaidősök (130 fő) és megbízási díjasok vagy önkéntesek (99 fő) voltak, mindössze 4 településen volt teljes munkaidőben alkalmazott könyvtáros (Becs völgye, Milejszeg, Páka, Szilvagy).

A keszthelyi városi könyvtárban 25%-os létszámleépítésre került sor.

Összegzés

A zalai könyvtárak száma 2011-ben eggyel emelkedett, 278 könyvtár működött, köztük 259 látott el települési könyvtári feladatokat. Év végén a Nyilvános Könyvtárak Jegyzékén 27 könyvtár szerepelt. A városi könyvtárak és egyéb könyvtárak száma nem változott, a községi könyvtárak többsége (233) és a Pacsai Városi Könyvtár mozgókönyvtári szolgáltató helyként működött. Több könyvtárban jelentős mértékű eszközvásárlásra (IKT eszközök, bútorzat) került sor, elsősorban pályázati forrásból.

A TextLib integrált rendszer használata a nagyobb könyvtárakban tovább erősödött, illetve ahol már évek óta használatban van, mindenütt tökéletesítették, kiegészítő modulokkal bővítették a rendszert.

A dokumentum-beszerzésre fordított összeg tovább csökkent a megyében, a regisztrált használók száma és a távhasználat ugyanakkor növekedett.

A legfontosabb viszonyszámokat (használó arány, dokumentumellátottság, települési ellátottság, beszerzési kvóta) tekintve megállapítható, hogy Zala megye lakosságának 18 %-a könyvtárhasználó (használó arány), átlagosan egy lakosra közel 7 kötet (település ellátottsága), a könyvtárakban egy regisztrált használóra 38 kötet (használó ellátottság) állt rendelkezésre. Állománygyarapításra a települések lélekszámát figyelembe véve, 1 lakosra vetítve 242 Ft-ot (beszerzési kvóta) fordítottak a megyei könyvtárai.

Sebestyénné Horváth Margit